

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**Львівський національний університет імені Івана Франка**  
**Факультет географічний**  
**Кафедра геоморфології і палеогеографії**

**Затверджено**  
на засіданні кафедри геоморфології  
і палеогеографії  
факультету географічного  
Львівського національного університету  
імені Івана Франка  
(протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри

  
Дубіс Л.Ф.

**Силабус з навчальної дисципліни**  
**«Географічні концепції природоохоронної справи»,**  
**що викладається в межах ОПП (ОПН)**  
**другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів**  
**з спеціальності 106 Географія**

Львів 2023 р.

<b>Назва дисципліни</b>	<b>Географічні основи природоохоронної справи</b>
<b>Адреса викладання дисципліни</b>	Географічний факультет, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. П. Дорошенка, 41, Львів, Львівська область, 79000
<b>Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна</b>	географічний факультет, кафедра геоморфології і палеогеографії
<b>Галузь знань, шифр та назва спеціальності</b>	Галузь знань: 10 «Природничі науки» Спеціальність : 106 «Географія» Нормативна навчальна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки
<b>Викладачі дисципліни</b>	<i>Брусак Віталій Пилипович</i> , канд. геогр. наук, доцент кафедри геоморфології і палеогеографії
<b>Контактна інформація викладачів</b>	Vitaliy.Brusak@lnu.edu.ua brusak_vitaliy@ukr.net
<b>Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються</b>	Середа з 13.30 до 14.30 год., адреса: аудиторія 39, вул. П. Дорошенка, 41, Львів, Львівська область, 79000. Також можливі он-лайн консультації засобами Microsoft Teams. Для погодження часу консультацій необхідно написати на корпоративну електронну пошту викладачів.
<b>Сторінка курсу</b>	<a href="https://geography.lnu.edu.ua/course/geomorphologyandpaleogeography">https://geography.lnu.edu.ua/course/geomorphologyandpaleogeography</a>
<b>Інформація про дисципліну</b>	<p>Навчальна дисципліна «Географічні концепції природоохоронної справи» як інтегральна дисципліна узагальнює теоретичні і практичні знання у галузі охорони навколишнього природного середовища на міжнародному і національному рівнях та спрямована на розв'язання проблем і практичних завдань у галузі охорони навколишнього природного середовища з позицій географічного підходу. Тематика курсу передбачає: вивчення теоретичних географічних основ природоохоронної справи і напрямків природоохоронної діяльності, основних етапів еволюції концепцій охорони природи в світі й Україні, функцій природоохоронних територій та структуру і географію природно-заповідного фонду України, програму і методи наукових досліджень на природоохоронних територіях, біологічні і географічні аспекти оптимізації та проектування природоохоронних територій і їх мережі та екологічної мережі, міжнародну співпрацю у галузі охорони природи.</p> <p>Ця дисципліна забезпечує такі важливі компетенції для магістрів з географії: дослідницькі навички і вміння, здатність ідентифікувати проблеми і чинники, які їх зумовлюють у галузі охорони навколишнього природного середовища, а також розробляти шляхи їх ефективного вирішення з географічних позицій.</p>
<b>Коротка анотація дисципліни</b>	Дисципліна «Географічні концепції природоохоронної справи» є нормативна навчальна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки, яка розроблена на кафедрі геоморфології і палеогеографії ЛНУ імені Івана Франка у рамках магістерської освітньої програми 106 «Географія». Викладається у I семестрі обсягом в 4 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
<b>Мета та цілі дисципліни</b>	<p>Мета дисципліни: теоретична і практична підготовка студентів до вирішення проблем у галузі охорони навколишнього природного середовища з позицій географічного підходу.</p> <p><i>Основні цілі курсу «Географічні концепції природоохоронної справи» включають:</i></p> <p>1) ознайомлення з теоретичними географічними концепціями природоохоронної справи і напрямками природоохоронної діяльності,</p>

	<p>2) вивчення основних етапів еволюції концепцій охорони природи в світі й Україні, функцій природоохоронних територій та структури і географії природно-заповідного фонду України,</p> <p>3) засвоєння програми, методів і методології наукових досліджень на природоохоронних територіях,</p> <p>4) здобуття знань про біологічні і географічні аспекти оптимізації природоохоронних територій, їхньої мережі й екомережі та міжнародну співпрацю у галузі охорони природи.</p>
<p><b>Література для вивчення дисципліни</b></p>	<p style="text-align: center;"><i>Базова література:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Гродзинський М.Д. Ландшафтна екологія: підручник. – Київ: Знання, 2014. – 550 с.</li> <li>2. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг.ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К.: Географіка, 2003. – 306 с.</li> <li>3. Петлін В., Міщенко О. Прикладне ландшафтознавство: підручник. – Луцьк: Вежа-Друк, 2021. – 328 с.</li> <li>4. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.</li> <li>5. Топчієв О.Г. Методологічні засади географії: підручник / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко, В.В. Яворська. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 366 с.</li> <li>6. Фурдичко О.І. Заповідна справа в Україні: підручник / О.І. Фурдичко, В.К. Сівак. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с.</li> <li>7. Царик Л.П. Заповідна справа: навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с.</li> <li>8. Царик Л. Природокористування : навчальний посібник / Л. Царик, І. Барна, І. Вітенко та ін. – Тернопіль: редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015. – 398 с.</li> </ol> <p style="text-align: center;"><i>Додаткова література:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Андриєнко Т.Л., Плюта Е.И., Прядко Г.Н. Социально-экологическая значимость природно-заповедных территорий Украины. – К.: Наук. думка, 1991. – 154 с.</li> <li>2. Борейко В.Е. История охраны природы Украины (X век – 1980 г.). – В 2-х т., Киев: Киевский эколого-культурный центр, 1997. – Т.1 – 304 с., Т.2 – 192 с.</li> <li>3. Борейко В.Е. История заповедного дела в Украине. – К.: Киев. екол.-культур. центр, 2002. – 272 с.</li> <li>4. Брусак В. Географічні дослідження природно-заповідних територій: структура, сучасний стан і перспективи реалізації / В. Брусак – Фізична географія і геоморфологія – 2017. – Вип.2 (86) – С. 25–35.</li> <li>5. Брусак В. Природоохоронні ресурси / В. Брусак, Ю. Зінько, Я. Кравчук, Д. Кричевська, Б. Сенчина, О. Шевчук // Геоекологія Львівської області : монографія / за заг. ред. Є. Іванова. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 159–207.</li> <li>6. Брусак В. Сучасні напрями вирішення екологічних проблем / В. Брусак, Є. Іванов, Д. Кричевська, І. Ковальчук, І. Койнова, Л. Курганевич, М. Лопушанська, О. Пилипович, Б. Сенчина // Геоекологія Львівської області / за заг. ред. Є. Іванова: монографія. – Львів: Простір-М, 2021. – С. 474–532.</li> <li>7. Закон України "Про природно-заповідний фонд України" // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – С. 1130–1156.</li> <li>8. Закон України "Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки" // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 47. – С. 405–434.</li> </ol>

	<p>9. Заповідні екосистеми Карпат / С. Стойко, Е. Гадач, Т. Шимон, С. Михалик / Під ред. С.М. Стойка. – Львів: Світ, 1991. – 248 с.</p> <p>10. Кіпчач Ф. Депресивні регіони України: екологічна компонента. Монографія. – Львів: Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 288 с.</p> <p>11. Ковальчук А.А. Заповідна справа: науково-довідкове видання / А.А. Ковальчук. – Ужгород: “Ліра”, 2002. – 328 с.</p> <p>12. Міжнародні природно-заповідні території України / Під заг. ред. Т.Л. Андрієнко – Міжвідомча комплексна лабораторія наукових основ заповідної справи НАН України та Мінекобезпеки України. – Київ, 1998. – 132 с.</p> <p>13. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків. Колектив авторів під ред. докт. біол. наук, проф. Т.Л. Андрієнко. – Київ: Академперіодика, 2002. – 103 с.</p> <p>14. Створення екологічних коридорів в Україні / Під ред. Ф. Деодатус, Л. Проценко. – Київ: Вид-во «Журнал «Радуга», 2010. – 160 с.</p> <p>15. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І.А. Акімова – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.</p> <p>16. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха – Київ : Глобалконсалтинг, 2009.– 900 с.</p> <p>17. Яворський А.І. Конструктивно-географічні заади організації природоохоронних територій (на прикладі Карпатського НПП). – Івано-Франківськ, Фоліант, 2012. – 192 с.</p> <p>18. Консерсја krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska. / Pod red. Anny Liro. IUCN-Poland, Warszawa. – 1995.</p> <p>19. Navrh narodnej ecologickej siete Slovenska-NECONET. // National Ecological Network of Slovakia. IUCN – Bratislava. – 1996.</p> <p>20. The Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy. / Council of Europe. Strasbourg. – 1996.</p> <p>21. Transboundary Protected Areas for Peace and Cooperation. – IUCN, 2001. – 111 p.</p> <p>22. Perspectives of ecological networks / Tdited by: P. Nowicki, G. Bennett, D. Widdelton, S.Rientijes, R. Wolters. – Europien Centre for Nature Conservation publication series on Man and Nature, vol. 1, August 1996, Arnhem. – 187 p.</p> <p style="text-align: center;"><i>Інформаційні ресурси:</i></p> <p>1. <a href="http://www.rada.gov.ua/laws/">http://www.rada.gov.ua/laws/</a> – сторінка законодавства України.</p> <p>2. <a href="http://www.menr.gov.ua/">http://www.menr.gov.ua/</a> – сторінка Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України.</p> <p>3. <a href="http://unesco.org.ua/">http://unesco.org.ua/</a> – сторінка Національної комісії України у справах ЮНЕСКО.</p> <p>4. <a href="http://www.ecnc.nl/doc/lynx/">http://www.ecnc.nl/doc/lynx/</a> – сторінка Всеєвропейської екологічної мережі на сайті Всеєвропейської стратегії збереження біологічного і ландшафтного різноманіття.</p> <p>5. <a href="http://www.panda.org/">http://www.panda.org/</a> – сторінка Міжнародного фонду охорони природи (WWF International)</p> <p>6. <a href="http://ramsar.org/">http://ramsar.org/</a> – сторінка Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсар, 1971).</p>
<b>Тривалість курсу</b>	90 год. (3 кредити ЄКТС)
<b>Обсяг курсу</b>	<i>Денна форма навчання:</i> 90 годин, з них 16 годин лекцій, 16 годин семінарських/практичних занять та 58 годин самостійної роботи.
<b>Очікувані</b>	У результаті вивчення дисципліни «Географічні концепції»

<p><b>результати навчання</b></p>	<p>природоохоронної справи» студент повинен:</p> <p><i>знати:</i> головні географічні концепції та теоретичні основи природоохоронної справи і напрямки природоохоронної діяльності; основні етапи еволюції концепцій охорони природи в світі й Україні; структуру, функції і географічні закономірності поширення природоохоронних територій в Україні; програму і методологію наукових географічних досліджень на природно-заповідних територіях в Україні; географічні концепції організації та ландшафтно-геоморфологічні підходи до проектування заповідних об'єктів та екомережі; природоохоронні категорії МСОП та основні напрями міжнародної співпраці у галузі охорони природи.</p> <p><i>вміти:</i> здобувати інформацію про сучасний стан довкілля і регіональні екологічні проблеми в Україні; аналізувати організаційно-правові засади природоохоронної справи та географічні закономірності структури природно-заповідного фонду України й окремих природоохоронних територій.</p> <p><i>володіти:</i> вмінням інтегрувати теоретико-прикладні знання з курсу у проектну діяльність природоохоронного спрямування (на прикладі новостворених громад і територіально-адміністративних утворень, окремих природних регіонів тощо); навиками виконання презентації у середовищі PowerPoint з природоохоронної тематики та опрацювання великих масивів природоохоронно-географічних даних у середовищі Excel; майстерністю ведення дискусії/диспуту на предмет географії природоохоронних територій макрорегіонів світу, регіонів України тощо; вмінням організації індивідуальної науково-дослідницької роботи; командної роботи; лідерськими навиками; навиками самопрезентації.</p>
<p><b>Ключові слова</b></p>	<p>природоохоронна справа, природоохоронна діяльність, географічні концепції, природно-заповідний фонд, проблеми, функції, оптимізація природоохоронних територій.</p>
<p><b>Формат курсу</b></p>	<p>Очний, заочний</p> <p><b>Очна (денна) форма</b> навчання передбачає постійний особистий контакт науково-педагогічного працівника і студента, що забезпечує надбання глибоких системних знань, стійких умінь. Студенти денної форми навчання зобов'язані відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом та своєчасно виконувати навчальні завдання згідно з робочою програмою.</p> <p><b>Заочна форма навчання</b> – це навчання, яке поєднує в собі риси самостійного й очного навчання. Характеризується етапністю. На першому етапі відбувається отримання бази знань і методики для самостійного засвоєння навчальної інформації та формування умінь, на другому етапі студент-заочник самостійно засвоює навчальний матеріал, виконує заплановані індивідуальні завдання та проводиться безпосередня перевірка результатів навчання.</p>
<p><b>Теми</b></p>	<p>Подано нижче у табличній формі СХЕМА КУРСУ «ГЕОГРАФІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ СПРАВИ»<sup>1</sup></p>
<p><b>Підсумковий контроль, форма</b></p>	<p>Залік у кінці семестру: оформляється за результатами поточної праці студентів на курсі упродовж семестру та тестового письмового опитування.</p>
<p><b>Пререквізити</b></p>	<p>Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з екології, раціонального використання природних ресурсів і охорони природи, природно-заповідної справи.</p>
<p><b>Навчальні методи та техніки, які</b></p>	<p>Основними формами навчання є лекційна подача матеріалу, проведення семінарських занять, а також організація самостійної роботи</p>

<p><b>будуть використовуватися під час викладання курсу</b></p>	<p>студентів. Вивчення дисципліни супроводжується інформаційними, ілюстративними та проблемними методами навчання.</p> <p>На семінарських заняттях здійснюється роз'яснення сутності завдань і підходів до їх вирішення, а також вирішення проблемних питань. Для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких як проблемні лекції, робота в малих групах (семінари-дискусії).</p> <p>Проблемні лекції застосовуються при читанні тем, пов'язаних з еволюцією концепцій та етапів охорони природи в світі й Україні та заключної лекції щодо міжнародної співпраці у галузі охорони природи.</p> <p>Різновидністю проблемних лекцій є міні-лекції, що застосовуються при висвітленні теми щодо географічних закономірностей поширення природоохоронних територій в Україні.</p> <p>Також широко використовуватиметься форма семінарів-дискусій. Семінари-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо даної теми. Вони будуть використані для семінарських занять, пов'язаних з сучасним станом довкілля в Україні та їхніми географічними закономірностями, регіональними екологічними проблеми держави.</p>
<p><b>Необхідне обладнання</b></p>	<p>Вивчення курсу потребує використання мультимедійного обладнання. Для вивчення курсу достатньо володіти такими програми як Microsoft Office Word, Microsoft Office Excel, Microsoft Office Power Point.</p>
<p><b>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</b></p>	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• семінарські і виступи: 40% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 40;</li> <li>• контрольні заміри (1 модуль): 10% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 10;</li> <li>• залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50</li> </ul> <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100</p> <p>Протягом семестру студент може набрати 50 балів. Приклад розподілу балів по темах на семінарських заняття і залікового опитування подається нижче<sup>2</sup>.</p> <p>Під час залікового опитування студент може набрати ще 50 балів. Кожен студент отримує індивідуальне завдання, яке містить теоретичні і тестові запитання по кожній темі навчальної дисципліни. Для написання залікового завдання необхідний допуск, а саме наявність не менше 20 балів за поточний семестр.</p> <p>Отримані бали під час залікового опитування додаються до балів, отриманих на семінарських заняттях.</p> <p><i>Письмові роботи:</i> Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (практичні роботи, індивідуальне навчально-дослідне завдання, змістові модулі тощо).</p> <p><i>Академічна доброчесність:</i> Очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття</p>

	<p>курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p><i>Література.</i> Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачами виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, які відсутні з поміж рекомендованих, але які розкривають завдання лекційного курсу та практично-семінарських занять, індивідуального навчально-дослідного завдання.</p> <p><i>Політика виставлення балів.</i> Враховуються бали набрані на поточному тестуванні (змістові модулі 1–2), виконанні семінарських робіт, підготовці індивідуального навчально-дослідного завдання. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час семінарського заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p><b>Питання до заліку</b></p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Об'єкт і предмет вивчення природоохоронної справи.</li> <li>2. Зміст системно-географічного підходу у природоохоронній справі.</li> <li>3. Основні концепції і напрями природоохоронної діяльності.</li> <li>4. Перелічіть природоохоронні дії з напрямку “Моніторинг природного середовища”.</li> <li>5. Природоохоронні дії напрямку «Відновлення природних ресурсів».</li> <li>6. Концепції утилітарної і поресурсної охорони природи.</li> <li>7. Концепція біосферної охорони природи, її суть.</li> <li>8. Основні етапи еволюції концепцій природоохоронної справи в Україні.</li> <li>9. Охарактеризуйте концепції охорони природи в Україні у кінці XIX – поч. XX ст.</li> <li>10. Охарактеризуйте концепції та розвиток природоохоронної справи в Україні у 1930–1960-тих роках.</li> <li>12. Сучасний етап розвитку концепції природоохоронної справи в Україні.</li> <li>13. Охарактеризуйте динаміку заповідання в Україні у XIX – XXI ст.</li> <li>14. Перелічіть природні заповідники Криму.</li> <li>15. Назвіть національні природні парки Українських Карпат.</li> <li>16. Назвіть національні природні парки на Поліссі.</li> <li>17. Перелічіть природні заповідники у Степовій зоні України.</li> <li>18. Перелічіть природні заповідники у широколистяно-лісовій зоні.</li> <li>19. Назвіть національні природні парки і заповідники розташовані на узбережжі Чорного моря.</li> <li>20. Концепція та структура природно-заповідного фонду України.</li> <li>21. Охарактеризуйте об'єкти вищої категорії заповідності в Україні та концепцію їхнього функціонування.</li> <li>22. Поділ заказників за об'єктами охорони та рівнем значимості.</li> <li>23. Поділ пам'яток природи за об'єктами охорони і значимістю.</li> <li>24. Зміст концепції полдіфункціональності природоохоронних територій.</li> <li>25. Перелічіть соціально-економічні функції заповідних територій, їхня суть.</li> </ol>

	<p>26. Перелічіть природоохоронні функції природоохоронних територій.</p> <p>27. Перелічіть наукові і соціально-економічні функції заповідних територій.</p> <p>28. Культурно-дидактичні функції заповідних об'єктів, їх суть.</p> <p>29. «Озонова проблема»: суть, причини, концепція шляхів вирішення.</p> <p>30. Проблема глобального потепління: суть, причини, концепції і шляхи вирішення</p> <p>31. Концепція ядерної і радіаційної безпеки в Україні.</p> <p>32. Вплив забруднення довкілля на стан здоров'я населення України.</p> <p>33. Екологічна мережа України: завдання і структурні елементи, географічні концепції формування.</p> <p>34. Перелічіть транскордонні природоохоронні території України та географічні концепції їхнього формування.</p> <p>35. Рамсарська конвенція, її об'єкти та концепція розвитку в Україні.</p> <p>36-39. Концепція функціонування, статус і завдання, структура території та вимоги щодо охоронного режиму природних заповідників (біосферних заповідників або національних природних парків або заказників).</p> <p>40. Концепції природоохоронних конвенцій, на яких базується міжнародна співпраця України в галузі охорони довкілля.</p> <p style="text-align: center;"><b>Зразки тестів</b></p> <p>1. До якого напрямку природоохоронних діяльності відноситься дія "Створення заповідників з метою збереження генофонду": а) захист середовища від негативних наслідків втручання людини; б) регулювання природних процесів; відновлення природних ресурсів.</p> <p>2. Охороні яких об'єктів присвячена «Зелена книга України»: а) стратотипів; в) рослинних угруповань; в) видів флори і фауни.</p> <p>3. Який з перелічених заповідників знаходиться на Поліссі: а) Медобори; б) Черемський; в) Канівський; г) Дніпровсько-Орільський.</p> <p>4. Який відсоток заповідності України був у 1992 р.: а) 0,02%; б) 2,1%; в) 0,8%, г) 3,1%.</p> <p>5. Український степовий заповідник створено у: а) 1927 р.; б) 1961 р.; в) 1886 р.; г) 1916 р.</p> <p>6. Яких пам'яток природи згідно Закону України про природно-заповідний фонд не існує: а) ботанічних; б) лісових; в) гідрологічних; г) геологічних.</p> <p>7. Який відсоток заповідності Львівської області станом на 1.01.2021 р.: а) 6,7%; б) 10,5%; в) 7,1%; г) 7,4%.</p> <p>8. Який з перелічених заповідників кластерного типу є біосферним: а) Дунайський; б) Карпатський; в) Український степовий.</p>
<b>Опитування</b>	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості викладання курсу буде надано після завершення курсу.

<sup>2</sup> **Приклад розподілу балів з курсу  
«Географічні основи природоохоронної справи»**

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100
10	12	8	10	15	10	10	12	13	

T1, T2 ... T7 – теми занять

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою.

**Шкала оцінювання: національна та ЄКТС**



Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
81-89	добре	
71-80	задовільно	
61-70		
51-60		
*	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
*	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

\* кількість балів для оцінок «незадовільно» визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

**<sup>1</sup> СХЕМА КУРСУ «ГЕОГРАФІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ СПРАВИ»**

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)*	Література, ресурси в інтернеті	Завдання; лекції, семінари /самостійна робота, год. (стаціонар/заочники)	Термін виконання
1-й тиждень	<p><b>Тема 1. Природоохоронна справа: концепції, об'єкт, предмет, завдання вивчення та основні напрямки природоохоронної діяльності.</b> Сутність природоохоронної справи, її місце у системі «природокористування – охорони природи». Географічні концепції у природоохоронній справі. Основні напрямки природоохоронної діяльності.</p>	Лекція	<p>1. Царик Л. Природокористування: навч. посібник / Л. Царик, І. Барна, І. Вітенко та ін. – Тернопіль: редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015. – 398 с.</p> <p>2. Топчієв О.Г. Методологічні засади географії: підручник / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко, В.В. Яворська. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 366 с.</p> <p>3. Заповідна справа в Україні: навч. посіб. / За заг.ред. М.Д.Гродзинського, М.П. Стеценка. - К.: Географіка, 2003. - 306с.</p> <p>4. Голубець М.А. Від біосфери до соціосфери. - Львів: Поллі, 1997. - 256 с.</p> <p>5. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.</p>	<p>2 / 3 год. 1 / 4 год.</p> <p>Опрацювання матер. лекції</p>	-
2-й тиждень	<p><b>Тема 1.</b> Географічні закономірності і концепції сучасного стану довкілля в Україні. Регіональні екологічні проблеми в Україні.</p>	Семінар-дискусія	<p>1. Кіпчач Ф. Депресивні регіони України: екологічна компонента. Монографія. – Львів: Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 288 с.</p> <p>2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.</p> <p>3. Царик Л.П. Заповідна справа: навч. посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп»,</p>	<p>1. Стан і зміни якості водного середовища.</p> <p>2. Стан біобезпеки. Ядерна і радіаційна безпека</p> <p>3. Вплив забруднення довкілля</p>	1 тиждень

3-й тиждень	<p><b>Тема 2. Основні етапи еволюції концепцій охорони природи в світі та в Україні.</b>  Основні етапи видової, ресурсної, територіальної та екологічної охорони природи. Історія розвитку охорони природи в світі і в Україні.</p>	Проблемна лекція	<p>2013. – 256 с.  4. <a href="http://www.menr.gov.ua/">http://www.menr.gov.ua/</a> – Національна доповідь про стан охорони навколишнього природного середовища в Україні.</p> <p>1. Борейко В.Е. История охраны природы Украины (X век – 1980 г.). – В 2-х т., Киев: Киевский эколого-культурный центр, 1997. – Т.1 – 304 с., Т.2 – 192 с.  2. Борейко В.Е. История заповедного дела в Украине. - К.: Киев. екол.-куль-тур. центр, 2002. – 272 с.  3. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.</p>	<p>на стан здоров'я населення  2 / 1 год.  1 / 4 год.</p> <p>2 / 8 год.  1 / 8 год.</p> <p>Опрацювання матер. лекції</p>	
4-й тиждень	<p><b>Тема 2. Історія та концепції охорони природи в Україні.</b></p>	Семінарське заняття	<p>1. Борейко В.Е. История охраны природы Украины (X век – 1980 г.). – В 2-х т., Киев: Киевский эколого-культурный центр, 1997. – Т.1 – 304 с., Т.2 – 192 с.  2. Борейко В.Е. История заповедного дела в Украине. - К.: Киев. екол.-куль-тур. центр, 2002. – 272 с.  3. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг.ред. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. - К.: Географіка, 2003. - 306с.  4. Царик Л.П. Заповідна справа: навч. посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с.</p>	<p>1. Історія охорони земельних і водних ресурсів, лісів, рослинного і тваринного світу.  2. Етапи і концепції розвитку заповідної справи в Україні.  2 / 8 год.  1 / 8 год.</p>	1 тиждень
5-й тиждень	<p><b>Тема 3. Концепція поліфункціональності природоохоронних територій та наукові засади природоохоронної справи.</b></p>	Лекція	<p>1. Андриенко Т.Л., Плюта Е.И., Прядко Г.Н. Социально-экологическая значимость природно-заповедных территорий Украины. – К.: Наук. думка, 1991. - 154 с.</p>	<p>2 / 30 год.  2 / 26 год.  Опрацювання матер. лекції</p>	

	<p>Наукові засади природоохоронної справи та концепція поліфункціональності природоохоронних територій. Відмінності функціонального призначення об'єктів різних категорій заповідності.</p> <p><b>Тема 4. Проблеми і концепції збереження біорізноманіття і ландшафтів та сталого розвитку.</b> Поняття біотичне і ландшафтне різноманіття. Концепція сталого розвитку людства.</p>		<p>2. Гродзинський М.Д. Ландшафтна екологія: підручник. – Київ: Знання, 2014. – 550 с.</p> <p>3. Заповідні екосистеми Карпат / С.Стойко, Е.Гадач, Т.Шимон, С.Михалик / Під ред. С.М.Стойка. - Львів: Світ, 1991. – 248 с.</p> <p>4. Фурдичко О.І. Заповідна справа в Україні: підручник / О.І. Фурдичко, В.К. Сівак. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с.</p> <p>5. Царик Л.П. Заповідна справа: навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с.</p>		
6-й тиждень	<p><b>Тема 3.</b> Організаційно-правові засади і концепції природоохоронної справи.</p>	Семінарське заняття	<p>1. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І.А. Акімова – К. : Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.</p> <p>2. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха – К. : Глобалконсалтинг, 2009.– 900 с.</p> <p>3. <a href="http://www.rada.gov.ua/laws/">http://www.rada.gov.ua/laws/</a> – сторінка законодавства України: “Про охорону навколишнього природного середовища”, “Про природно-заповідний фонд України”, “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки”, “Про екологічну мережу”, ”Програма перспективного розвитку заповідної справи в Україні (Програма “Заповідники”)</p>	<p>Огляд природоохоронного законодавства України. 2 / 4 год. 1 / 10 год.</p>	1 тиждень
7-й тиждень	<p><b>Тема 5.</b> Структура природно-заповідного фонду України та організаційно-правові засади</p>	Лекція	<p>1. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 34. - С. 1130-1156.</p>	<p>2 / 2 год. 2 / 4 год. Опрацювання</p>	

<p>8-й і 10-й тижні</p>	<p><b>заповідної справи.</b> Диспропорції географічного розподілу природно-заповідних об'єктів. Програмні документи та концепції розвитку природозаповідної справи на сучасному етапі.</p> <p><b>Тема 4.</b> Структура природно-заповідного фонду України. Географічні концепції формування екологічної мережі України.</p>	<p>Семінарське заняття</p>	<p>2. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. - К.: Географіка, 2003. – 306 с. 3. Царик Л.П. Заповідна справа: навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с. 4. <a href="http://www.menr.gov.ua/">http://www.menr.gov.ua/</a> – сторінка Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України: статистичні дані структури і динаміки ПЗФ держави.</p> <p>1. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 34. - С. 1130-1156. 2. Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки» // Відомості Верховної Ради України.- 2000.- № 47.-С. 405-434. 3. Заповідні екосистеми Карпат / С.Стойко, Е.Гадач, Т.Шимон, С.Михалик / Під ред. С.М.Стойка. - Львів: Світ, 1991. - 248 с. 4. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с. 5. Фурдичко О.І. Заповідна справа в Україні: підручник / О.І. Фурдичко, В.К. Сівак. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с. 6. <a href="http://www.menr.gov.ua/">http://www.menr.gov.ua/</a> – сторінка Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України: статистичні дані структури ПЗФ держави.</p>	<p>матер. лекції</p> <p>1. Функції природно-заповідних територій 2. Загальна характеристика ПЗФ держави. 3. Статус і завдання, структура території та вимоги щодо охоронного режиму різних категорій ПЗФ. 4.Завдання і структура екологічної мережі України. 4 / 2 год. 1 / 10 год.</p>	<p>1–3 тижні</p>
-------------------------	---	----------------------------	---	---	------------------

9-й тиждень	<p><b>Тема 6. Концепція наукових дослідження на природно-заповідних територіях.</b>          Концепції й історичні аспекти організації наукових досліджень на природно-заповідних територіях.          Програма “Літопису природи”.</p>	Лекція	<p>1. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. - К.: Географіка, 2003. - 306с.          2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.          3. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків. Колектив авторів під редакцією докт. біол. наук, проф. Т.Л. Андрієнко. – Київ: Академперіодика, 2002. – 103 с.</p>	<p>2 / 2 год.          1 / 6 год.</p> <p>Опрацювання матер. лекції</p>	
11-й тиждень	<p><b>Тема 7. Концепція географічних досліджень на природно-заповідних територіях.</b>          Концепція, структура, основні напрямки, види та завдання фізико-географічних досліджень заповідних територій, алгоритм їх реалізації.</p>	Лекція	<p>1. Брусак В. Географічні дослідження природно-заповідних територій: структура, сучасний стан і перспективи реалізації / В. Брусак – Фізична географія і геоморфологія – 2017. – Вип.2 (86) – С. 25-35.          2. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. - К.: Географіка, 2003. – 306 с.</p>	<p>2 / 8 год.          1 / 4 год.</p> <p>Опрацювання матер. лекції</p>	
12-й тиждень	<p><b>Тема 5.</b> Наукові дослідження на природно-заповідних територіях.</p>	Семінарське заняття	<p>1. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. - К.: Географіка, 2003. - 306с.          2. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / С.Ю. Попович. – К.: Арістей, 2007. – 480 с.          3. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків. Колектив авторів під редакцією докт. біол. наук, проф. Т.Л. Андрієнко. – Київ: Академперіодика, 2002. – 103 с.</p>	<p>1. Програма Літопису природи.          2. Екологічний і геосистемний моніторинг.          3. Методичні засади проведення географічної інвентаризації.          2 / 4 год.          - / 4 год.</p>	1 тиждень
13-й тиждень	<p><b>Тема 8. Біологічні і географічні концепції оптимізації природно-</b></p>	Лекція	<p>1. Створення екологічних коридорів в Україні / Під ред. Ф. Деодатус, Л. Проценко.</p>	<p>2 / 8 год.          1 / 10 год.</p>	

<p>14-й і 16-й тижні</p>	<p><b>заповідних територій та їх мережі.</b>          Біологічні, географічні і біогеографічні підходи і концепції організації та функціонування заповідних об'єктів. Ландшафтно-геоморфологічні принципи проектування заповідних територій.</p> <p><b>Тема 6.</b> Міжнародна співпраця в галузі охорони природи.</p>	<p>Семінарське заняття</p>	<p>– Київ: Вид-во «Журнал «Радуга», 2010. – 160 с.          2. Петлін В., Міщенко О. Прикладне ландшафтознавство: підручник. – Луцьк: Вежа-Друк, 2021. – 328 с.          3. Заповідна справа в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. - К.: Географіка, 2003. – 306 с.          4. Яворський А.І. Конструктивно-географічні засади організації природоохоронних територій (на прикладі Карпатського НПП). – Івано-Франківськ, Фоліант, 2012. – 192 с.</p> <p>1. Міжнародні природно-заповідні території України / Під заг. ред. Т.Л. Андрієнко – Міжвідомча комплексна лабораторія наукових основ заповідної справи НАН України та Мінекобезпеки України. – Київ, 1998. – 132 с.          2. The Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy. / Council of Europe. Strasbourg. – 1996.          3. Transboundary Protected Areas for Peace and Cooperation. – IUCN, 2001. – 111 p.  <a href="http://unesco.org.ua/">http://unesco.org.ua/</a> – сторінка Національної комісії України у справах ЮНЕСКО.          4. <a href="http://www.ecnc.nl/doc/lynx/">http://www.ecnc.nl/doc/lynx/</a> – сторінка Всеєвропейської екологічної мережі на сайті Всеєвропейської стратегії збереження біологічного і ландшафтного різноманіття.          5. <a href="http://www.panda.org/">http://www.panda.org/</a> – сторінка Міжнародного фонду охорони природи (WWF International)          6. <a href="http://ramsar.org/">http://ramsar.org/</a> – сторінка Конвенції про</p>	<p>Опрацювання матер. лекції</p> <p>1. Огляд головних міжнародних природоохоронних конвенцій.          2. Природно-заповідні категорії МСОП.          3. Рамсарські угіддя України.          4. Транскордонні природоохоронні території України.          4 / 6 год.          - / 6 год.</p>	<p>1–3 тижні</p>
--------------------------	---	----------------------------	--	--	------------------

<p>15-й тиждень</p>	<p><b>Тема 9. Природно-заповідні категорії країн Європи і світу. Міжнародна співпраця у галузі охорони природи.</b> Основні напрямки міжнародної співпраці у галузі охорони природи</p>	<p>Проблемна лекція</p>	<p>водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсар, 1971).</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ковальчук А.А. Заповідна справа: науково-довідкове видання / А.А. Ковальчук. – Ужгород: “Ліра”, 2002. – 328 с.</li> <li>2. Царик Л.П. Заповідна справа: навчальний посібник / Л.П. Царик. – Тернопіль: СМП «Тайп», 2013. – 256 с.</li> <li>3. Консервacja krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska. / Pod red. Anny Liro. IUCN-Poland, Warszawa. – 1995.</li> <li>4. Navrh narodnej ecologickej siete Slovenska-NECONET. // National Ecological Network of Slovakia. IUCN – Bratislava. – 1996.</li> <li>5. The Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy. / Council of Europe. Strasbourg. – 1996.</li> <li>6. Transboundary Protected Areas for Peace and Cooperation. – IUCN, 2001. – 111 p.</li> </ol>	<p>2 / 2 год. 1 / 4 год.</p> <p>Опрацювання матер. лекції</p>	
-------------------------	---	-----------------------------	--	---	--